

Beskrivning av vårt arbete med
utmaningsområde Åldrande
Verksamhetsrapport 2018

Innehållsförteckning

Verksamhetsrapport 2018	1
Sammanfattning	3
Inledning	4
Vår organisation	4
Befolkningsprognos – invånare 80+	5
Kvalitet och hur vi lever upp till uppdraget	5
Förebyggande arbete med äldre	5
Hemtjänsten	8
Särskilt boende	15

Sammanfattning

I verksamhetsrapporten beskrivs resultatet av kommunens arbete inom utmaningsområdet åldrande. Verksamhetsrapporten omfattar kommunens öppna verksamhet för äldre, hemtjänst, särskilt boende, måltidsverksamheten, samt den kommunala hälso- och sjukvården.

Vår analys visar att kommunens öppna verksamhet som riktar sig till äldre har successivt attraherat allt fler besökare. 2017 registrerades knappt 10 000 besök vilket är drygt 10 % fler än tre år tidigare. Samtidigt har vi lyckats attrahera fler frivilliga att hjälpa till i den öppna verksamheten. Den öppna verksamheten har dels som syfte att bryta utanförskap och få fler att kunna bo kvar hemma utan insats. Även kommunens hälso- och sjukvårdsverksamhet arbetar förebyggande för att exempelvis minska risken för fall. Vår uppföljning visar att 49 procent av de som är 80 år eller äldre bor kvar hemma utan insats. Målsättningen är att öka denna andel genom preventivt och förebyggande arbete.

Hemtjänsten har under 2017 haft fortsatt ekonomiska utmaningar. Samtidigt upplever kunderna en mycket hög kundnöjdhet, vilket rankat kommunen bland de högsta i landet. De kunder som svarat på enkäten är även nöjda med hemtjänstens bemötande och att kunden har en god möjlighet att påverka när, var, och hur olika insatser ska genomföras och av vem. Anledningen till att antalet beslutade hemtjänsttimmar (exklusive HSL), under perioden 2014 – 2017 har ökat markant behöver förstås.

Det som behöver förbättras inom hemtjänsten är framförallt grundplanering för ökad personalkontinuitet och att kvalitetssäkra processen från upprättande till uppföljning av genomförandeplanerna så att de är aktuella. Vidare behöver kommunen arbeta för att skapa en verksamhet som kan leverera inom given budget.

Även våra kunder i särskilt boende rankar omsorgen som hög i ett nationellt perspektiv utifrån helhetsuppfattningen. De boende uppger också att de känner sig trygga och att de får ett gott bemötande. Det avspeglas också i att de boende känner ett förtroende för personalen. Däremot när det gäller utemiljön anser drygt hälften att det är trivsamt vilket är lägre än snittet i såväl Skåne som i landet. Särskilt negativa är boende på Lindgården där mindre än hälften anser att utemiljön kring boendet är trivsamt.

Inledning

Verksamhetsrapporten är en beskrivning av vårt arbete med att leva upp till de krav och förväntningar som ställs på oss genom politiska prioriteringar, lagstiftning och andra krav. Dessutom följer vi upp vår förmåga att leva upp till förväntningar och krav från invånare, företagare och besökare i kommunen. Med hjälp av rapporten vill vi skapa:

- transparens av hur väl kommunen lever upp till olika krav
- lärande och utveckling
- underlag för framtida prioriteringar

Rapporten vänder sig till våra förtroendevalda, invånare men även till förvaltningens egen personal.

Vår organisation

Föreliggande rapport omfattar utmaningsområdet åldrande vilket inkluderar

- Den öppna verksamheten - Mötesplatser, Frivilligverksamhet, Förebyggande hembesök, Anhörigstöd, Dagvård, Avlösning/avlastning
- Hemtjänsten
- Särskilt boende
- Kommunal hälso- och sjukvård
- Måltider

Den kommunala hälso- och sjukvården och måltider beskrivs under hemtjänst och särskilt boende.

2017 var 845 invånare 80 år eller äldre. Detta utgör 5,8 procent av befolkningen, andelen är densamma under de senaste åren. I tabellen nedan återfinns en jämförelse mellan kommuner avseende användande av äldreomsorgsinsatser i relation till befolkningen.

Kommun	Invånare 80 + andel (%) 2017	Invånare 80+ med hemtjänst i ordinärt boende, andel (%) 2016	Invånare 80+ i särskilt boende, andel (%) 2016
Östra Göinge	5,7	16,2	14
Skåne	5,5	19,9	11
Riket	5,1	22,2	12,7

Källa: Kommun- och landstingsdatabasen, Kolada.

Tabellen ovan visar att Östra Göinge har, jämfört med riket och Skåne, en något högre andel äldre över 80 år. Statistiken visar även att en lägre andel av invånarna 80+ har hemtjänst än i riket och Skåne, men en något högre andel som bor i särskilt boende. Båda redovisar 2016 års resultat då 2017 års inte redovisats ännu. Det skulle kunna tolkas som att behoven av hemtjänstinsatser skulle vara mindre i Östra Göinge eller att

det är en högre ”tröskel” i biståndsbedömningen men en troligare orsak är att det förebyggande arbetet är lyckat.

Befolkningsprognos – invånare 80+

Antalet invånare 80+ ligger relativt jämnt fram till år 2022 och 2025 sker det en kraftig ökning, därefter ökar det i snabb takt till år 2030. Verksamhetsmässigt kommer det att bli en stor utmaning. Redan idag har vi svårt att rekrytera personal vilket gör att en ökning av personalen för att möta efterfrågan blir väldigt svår. Antalet platser på särskilda boenden behöver också följas och utvärderas löpande, när de särskilda boendena i Östra Göinge byggs om.

Eftersom andelen 80+ också ökar till 8 % år 2025 och sedan till 8,7 % år 2030, innebär det ett ökat tryck på Östra Göinge kommuns ekonomi. För att säkerställa framtidens välfärd behöver både det förebyggande arbetet bli ännu bättre och ett effektivare arbetssätt utvecklas.

	2017	2018	2019	2020	2021	2025	2030
Antal 80+	845*	834	850	860	862	1040	1152
Invånare 80+ med hemtjänst i ordinärt boende, antal. (Antagande 16.2 %. Se före-gående tabell)	137	135	138	139	140	168	187
Invånare 80+ i särskilt boende, antal. (Antagande 14 %. Se föregående tabell)	118	117	119	120	121	146	161

Källa: Östra Göinge Kommuns befolkningsprognos 2018-2030 * Faktiskt utfall

Tabellen visar den befolkningsökning som förväntas för åldersgruppen 80+. Ökningen av antalet invånare i åldersgruppen till 2025 ifrån 2017 är 23 % och ökningen till 2030 är 36 %.

Kvalitet och hur vi lever upp till uppdraget

Förebyggande arbete med äldre

I den öppna, förebyggande verksamheten för äldre finns en äldrepedagog och en undersköterska som tillsammans fungerar som anhörigkonsulent, anhörigstödare, frivilligsamordnare, trygghetsvärd, IT-coach, studieledare och uppsökare i förebyggande hembesök. Verksamhetens bas är mötesplatserna för äldre. Syftet med mötesplatserna är att erbjuda meningsfulla aktiviteter i gemenskap med andra. Verksamheten bedrivs av frivilliga med visst stöd av personalen. Samverkan sker med 11 olika organisationer eller föreningar. Det finns också ett antal frivilliga som inte är knutna till någon förening eller organisation.

Politiska prioriteringar

De politiska prioriteringarna ligger i linje med grunduppdraget och det görs därför ingen uppdelning i redovisningen av dessa i texten

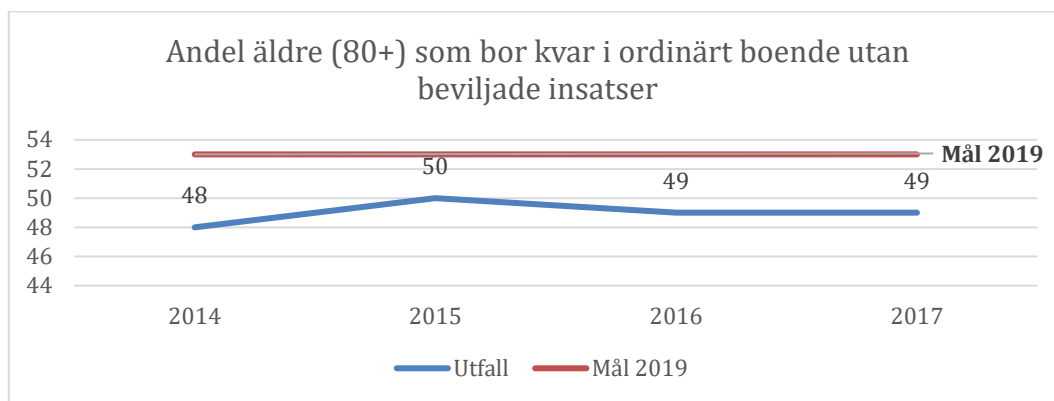
Mål: ”Andelen äldre (80+) som bor kvar hemma utan beviljade insatser ska öka”.

Direktiv ur strategin ”det goda åldrandet”:

- Förvaltningen ska utgå från varje individs behov och på olika sätt stimulera den äldre till aktivitet. Utbud av aktiviteter och samhällsservice ska formuleras och kommuniceras
- Äldres frivilliga insatser ska stimuleras
- Anhörigstödet ska utvecklas liksom det förebyggande, hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande arbetet

Analys av det förebyggande arbetet

Tabellen nedan visar att 2017 är det 49 % (målsättning 53 % år 2019) av de som är 80 år eller äldre som bor kvar hemma utan insats. Nivån ligger i princip konstant under de senaste fyra åren. Med ”insats” avses här samtliga insatser från hemtjänst, även trygghetsfrämjande insatser såsom exempelvis trygghetslarm. Av de ca 420 med trygghetslarm är det 180 personer som endast har trygghetslarm som insats.

Källa: Verksamhetssystemet Treserva

Mötesplatser - Värdefull och meningsfull frivilligverksamhet

Som framgår av tabellen nedan finns en trend sedan 2014 att antalet besökare på våra mötesplatser ökar. År 2014 besöktes mötesplatserna 8 885 gånger. År 2017 har antalet besök ökat med nästan 10 % till 9 724 besök. Under samma period har antalet aktiviteter endast ökat marginellt. Att fler nu besöker våra mötesplatser kan därför förklaras av att varje aktivitet lockar något fler besökare än tidigare.

Under åren har även kommunens arbete med att rekrytera fler frivilliga till mötesplatserna gett resultat. Från 51 personer år 2015 till 70 personer år 2017. Övervägande del av frivilliga utgörs av kvinnor. Under senare år har dock antalet män bland de frivilliga ökat. Två utbildningstillfällen under 2017 gav 14 nya frivilliga, 2 till den nystartade blankett hjälpen och 12 till mötesplatserna. Utav dessa var 7 män.

Antal	2013	2014	2015	2016	2017
Öppna mötesplatser för äldre	7	7	7	8	8
Samarbetsorganisationer	10	10	10	11	11
Frivilliga vid mötesplatserna	56	56	51	59	70
Aktivitetstillfällen	413	361	375	390	376
Besök	9045	8885	9418	9631	9724

Källa: Statistik som förs av den Öppna verksamheten

Under 2017 har 8 mötesplatsverksamheter varit igång, varav 4 är lokaliserade i våra särskilda boenden och där besökarna består av både boende och utifrån kommande besökare. 2 mötesplatser finns vid trygghetsbostäderna i Hanaskog och Glimåkra, och utöver det har Sibbhults IF en träffpunkt i sina lokaler. Under året avslutades verksamheten vid mötesplatsen i Vårestorp.

Antal	2013	2014	2015	2016	2017
nya frivilliga	8	7	29	28	14
utbildade frivilliga med frivilligpass	79	86	115	143	157
sponsrande företag	13	12	12	11	11

Källa: Statistik som förs av den Öppna verksamheten. Utav de 157 som till dags dato utbildats är det 27 som avslutat.

Från fikastund till styrketräning

De flesta mötesplatserna erbjuder enbart social samvaro, men på Fridebo i Hanaskog har fysisk aktivitet prioriterats. Trollebo i Glimåkra har en promenadgrupp för äldre seniorer. Deltagarna uppger i enkät att promenaderna och den sociala samvaron har gjort dem gladare och piggare. En utmaning för mötesplatsverksamheten är att locka nya yngre seniorer, och i synnerhet män

”Passion för livet” är ett studiecirkelkoncept för seniorer som stöds av Region Skåne. Cirkelns teman bygger på de för seniorer viktiga hälsfaktorerna mat & mediciner, säkerhet, sociala nätverk och fysisk aktivitet. Under 2017 anordnades 3 grupper med tvärprofessionell medverkan. Totalt deltog 47 seniorer. Träffarna är uppskattade, och deltagarna önskar fortsättning.

Under året gjordes en kartläggning av vilka olika aktörer som erbjuder fysiska aktiviteter för seniorer. Resultatet presenteras i foldern ”Motion o hälsa i Östra Göinge”. Foldern omfattar både kommunala, förenings- och företagsaktiviteter. Vi har för avsikt att uppdatera den 2 gånger per år, och sprida den via exempelvis pensionärsföreningarna.

Stöd till de som stödjer, hjälper och vårdar

En stor andel av anhörigvårdarna utgörs av äldre som vårdar och stödjer sin partner. Anhöriga erbjuds att utan biståndsbeslut delta i olika anhörigrupper, enskilda stödsamtal per telefon eller hembesök av demenssjuksköterska, äldrepedagog, silviasystrarna eller anhängstödjare (undersköterska). Utöver hembesök gavs 222 stödsamtal eller rådgivande samtal. Exempel på biståndsbedömda insatser för anhörigvårdare är avlastning i dagvård, avlösning i hemmet, korttids- eller växelvård.

Dagvården Skogsglantan har verksamhet 4 dagar per vecka för personer med kognitiva nedsättningar eller minnesproblematik, samt en dag per vecka för somatiskt sjuka. Tabellen nedan visar att under 2017 har 15 personer haft avlastning i dagvården. Detta är något längre än tidigare år. Dagvården erbjuder en meningsfull dag för sina gäster, som enligt personalens mätningar upplever meningsfullhet och välmående. Verksamheten får högt betyg, men anhöriga bedömer inte avlastningen som tillräcklig för sina behov. Verksamheten begränsas av lokaler, lämplig

gruppstorlek och antal personal. Även ensamboende personer med demenssjukdom kan beviljas plats i dagvården som en insats för att kunna bo kvar hemma.

Antal	2013	2014	2015	2016	2017
Deltagare i anhöriggrupp	24	23	0	15	13
Anhöriga som fått avlastning i dagvård	17	19	19	16	15
Förebyggande hembesök till anhöriga	32	58	25	26	44

Källa: Statistik som förs av den Öppna verksamheten. 2015 startades ingen anhöriggrupp.

Tabellen visar också att allt färre anhöriga deltar i anhöriggrupp år 2017 jämfört med tidigare år. Samtidigt har antalet förebyggande hembesök till anhöriga ökat markant jämfört med 2015 och 2016.

Avlösning i hemmet ges som en insats från hemtjänst, 10 personer har haft denna insats under året. 4 personer har haft avlastning i korttids- eller växelvård.

Förvaltningens samlade rekommendationer

Resultatanalysen visar att den förebyggande verksamheten har:

- Ett tydligt hälsofrämjande fokus för att på lång sikt nå målet för 80+.
- Många uppskattade aktiviteter riktade till seniorer i ordinärt boende.
- Ett väl utvecklat kontaktnät bland kommunens seniorer.
- Ett stort utbud av varierande aktiviteter finns spritt över hela kommunen

Analysen i tidigare avsnitt pekar på följande utvecklingsområde utifrån grunduppdraget:

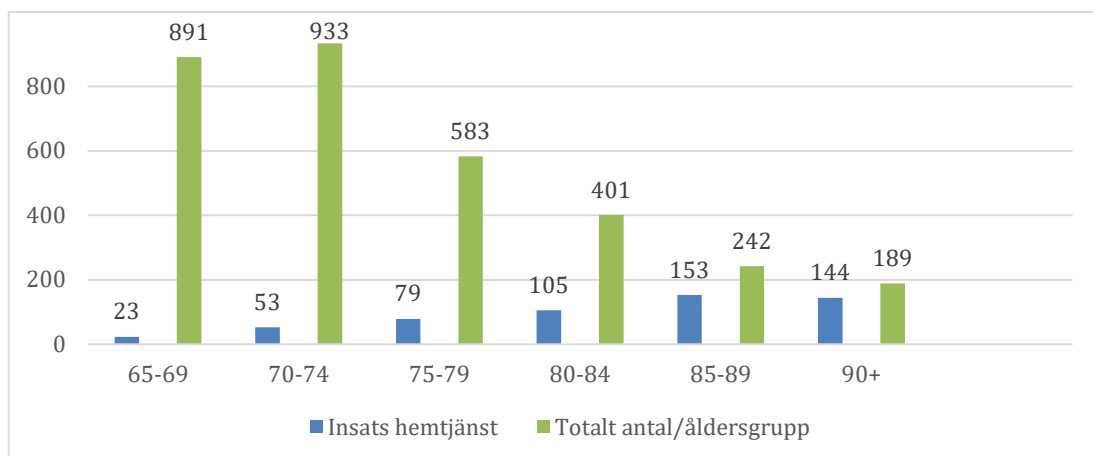
- Anhörigfokus bör fortsatt prioriteras
- Anpassa aktiviteterna för att attrahera äldre män i syfte att bryta isolering och ensamhet för målgruppen.
- Alla enheter behöver bli bättre på att arbeta förebyggande

Hemtjänsten

Östra Göinge har från och med 1 januari 2012 ett valfrihetssystem inom hemtjänsten (LOV). Valfrihetssystem innebär att den enskilde har rätt att välja den leverantör som ska utföra de biståndsbedömda tjänster som ingår i valfrihetssystemet. Kommunen är en leverantör bland andra som den enskilde kan välja. I kommunens LOV-system ingår inte hemsjukvård, nattpatrull eller matdistribution.

Andelen 65+ med beviljade insatser i ordinärt boende har under de senaste åren legat runt sex procent av de som är 65 år eller äldre. Tabellen nedan visar dels hur många invånare kommunen har, fördelat på åldersgrupper, samt hur många av dessa som antingen beviljats hemtjänst och/eller särskilt boende. Tabellen visar att behovet av hemtjänstinsatser ökar framförallt vid 80 års ålder.

Källa: verksamhetssystemet Treserva och FB Kid (Kommuninvånardata)

De vanligaste insatserna under 2017 är:

- Trygghetslarm dag/natt (488/488) cirka 40 procent har enbart trygghetslarm som beslut.
- Personlig omvårdnad dag (324)
- Serviceinsatser (249)
- Matdistribution (215)

Politiska prioriteringar

Under utmaningsområde åldrande i Mål och resultatplanen 2016 -2019 lyfts bland annat följande fram:

- Alla ska bemötas med respekt och ges möjlighet att bevara sin integritet.
- Det krävs att stor vikt läggs på förebyggande och rehabiliterande verksamhet
- Vi ska arbeta hälsofrämjande utifrån varje individs förutsättningar

I strategin för Det goda åldrandet och i programområde för Stöd – vård och omsorg lyfts bland annat följande fram:

- När behovet av välfärdstjänster ökar ska den äldre i så stor utsträckning som möjligt kunna bestämma över när, var och hur olika insatser ska utföras och vem som ska utföra dem.

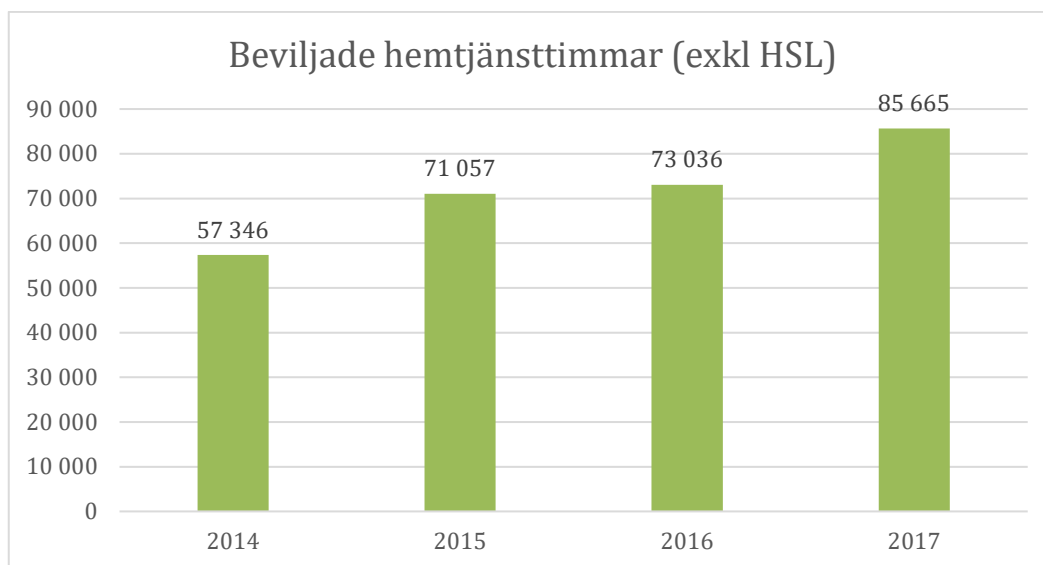
I måltidsstrategin lyfts följande fram:

- Verksamheten ska säkerställa att måltiderna ingår som en viktig del i folkhälsoarbetet.

Analys av Hemtjänsten

Allt fler beslutade hemtjänsttimmar

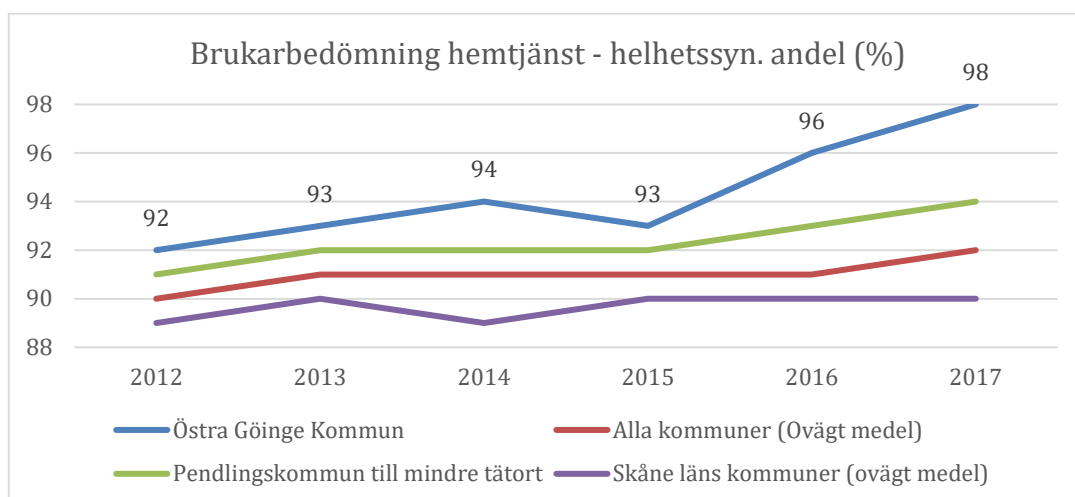
Under perioden 2014 – 2017 har antalet beslutade hemtjänsttimmar (exklusive HSL) ökat markant. Tabellen nedan visar att det nästan skett en ökning om 50 % från 2014 till 2017.

Samtidigt som antalet timmar ökat markant är antalet äldre som får hemtjänst mer eller mindre konstant över åren. Den stora ökningen beror således på att det beviljas fler timmar per beslut i genomsnitt. Detta är något som också visar sig i statistiken. Genom att sortera hemtjänstbesluten utifrån hur många timmar som beslutas kan vi se att drygt 50 % av alla biståndsbeslut har beviljats 26 timmar eller mer, jämfört med 38 % år 2014. Skälet för detta har inte kunnat analyseras närmare i denna rapport, men är högt prioriterat.

Hemtjänsten som helhet - Bäst i Skåne – Fyra i riket

Brukarbedömningen av hemtjänsten i sin helhet har under de senaste tre åren förbättrats avsevärt och 2017 års resultat innebar att Östra Göinge fick bäst resultat av Skånes 33 kommuner och låg på fjärde plats i riket. Utvecklingen beskrivs i följande graf:

Källa: Brukarundersökningen "Vad tycker de äldre om äldreomsorgen".

En förklaring kan vara den relativt låga personalomsättning och där många har haft hemtjänst under många år vilket innebär att hemtjänsttagaren har hunnit få en god relation till personal och kontaktperson. Därmed upplevs en trygghet i kontakten.

Personer som får hemtjänst värderar kvalitetsegenskaper som är relaterade till personalen högst (SOU 2017:21). Det är bland annat bemötande, att känna förtroende och att hänsyn tas till den äldres åsikter och önskemål om hur hjälpen ska utföras. Alla dessa variabler har hög andel positiva svar.

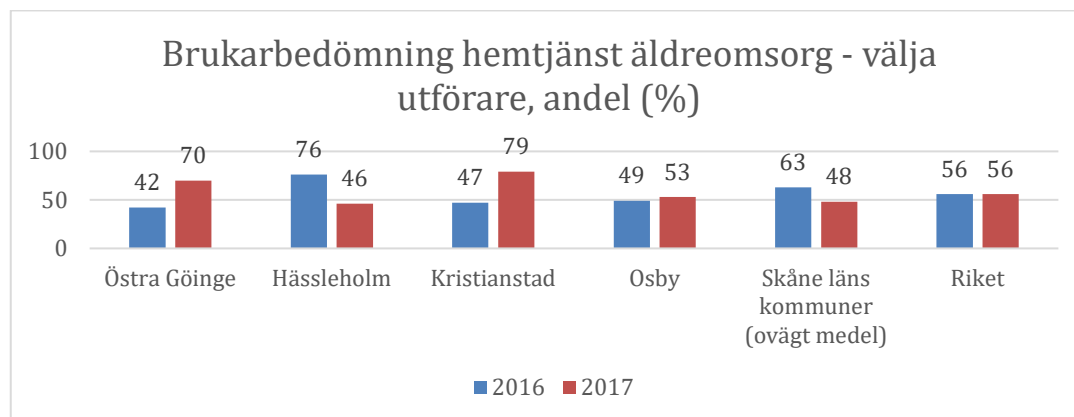
Att välja utförare – resultatet har förbättrats

Att i möjligaste mån kunna bestämma över när, var och hur olika insatser ska utföras och vem som ska utföra dem, är något som verksamheterna alltid försöker leva upp till. Biståndshandläggarna ger alltid information till varje person om möjligheten att välja hemtjänstföretag som ska utföra den insats som blivit beviljad. Dock finns ett begränsat antal privata utförare. Som framgår av tabellen nedan får absoluta merparten (85 %) av alla kunder hemtjänstinsatser av den kommunala utföraren.

Utförare	Antal kunder
Privata LOV-företag	41
Östra Göinge kommun	236

Källa: verksamhetssystemet Treserva. Avser den 31 december 2017

En grundförutsättning för att ge förutsättningar att välja är kommunens förmåga att informera om såväl LOV som vilka utförare som finns. I resultatet från brukarundersökningen ”Vad tycker de äldre om äldreomsorgen” (se tabellen nedan) framkommer det att 70 procent uppger att de erbjudits välja utförare.

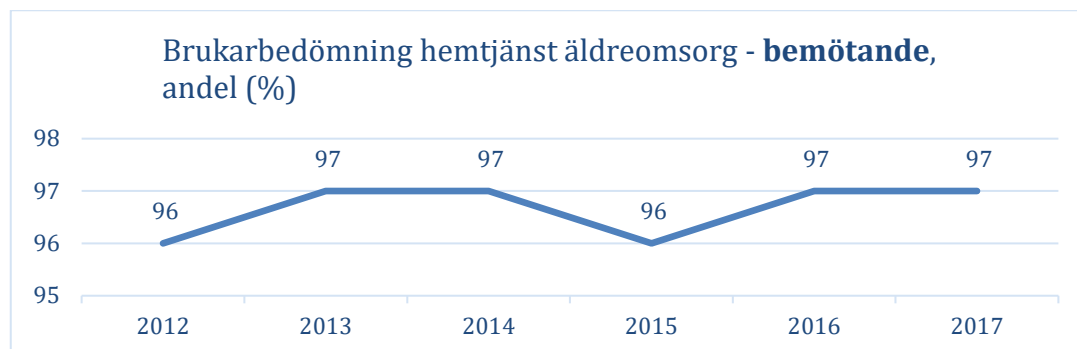
Källa: Brukarundersökningen ”Vad tycker de äldre om äldreomsorgen”. Frågan som ställts är: ”Fick du välja utförare av hemtjänsten? Med utförare menar vi kommunal hemtjänst eller olika företag och organisationer”

Det här är en tydlig förbättring jämfört med 2016 och ligger över snittet jämfört Skåne och riket. En trolig anledning till att det skett en förbättring är att valmöjligheten fanns först 2015 i Östra Göinge kommun och att det tagit tid innan kunskapen om valmöjligheten har spridits till allmänheten. Varför resultatet inte är närmre 100 procent kan bero på olika saker. Frågan i enkäten kan missförstås så att den tolkas som, ”Jag får inte välja vilken person i hemtjänstgruppen som kommer”, eller att tillfället då informationen ges inte senare kan kopplas ihop med frågan. Det finns idag fyra privata alternativ att välja på. Tre erbjuder både personlig omvårdnad och service, Gertrud Care AB, Solglimman Vård AB och Ugglans hemhjälp. Fixartjejen erbjuder

enbart serviceinsatser. Cirka 160 av 290 kommuner erbjuder idag möjlighet att välja utförare.

Äldre får ett gott bemötande

De kompetenshöjande satsningarna som gjorts gällande bemötande och integritet genomfördes under slutet av 2016. I brukarundersökningen (se diagram nedan) "Vad tycker de äldre om äldreomsorgen" uppger 97 procent att de är mycket eller ganska nöjda med bemötandet. Kommunerna i Skåne nordost samt i riket har liknande resultat.

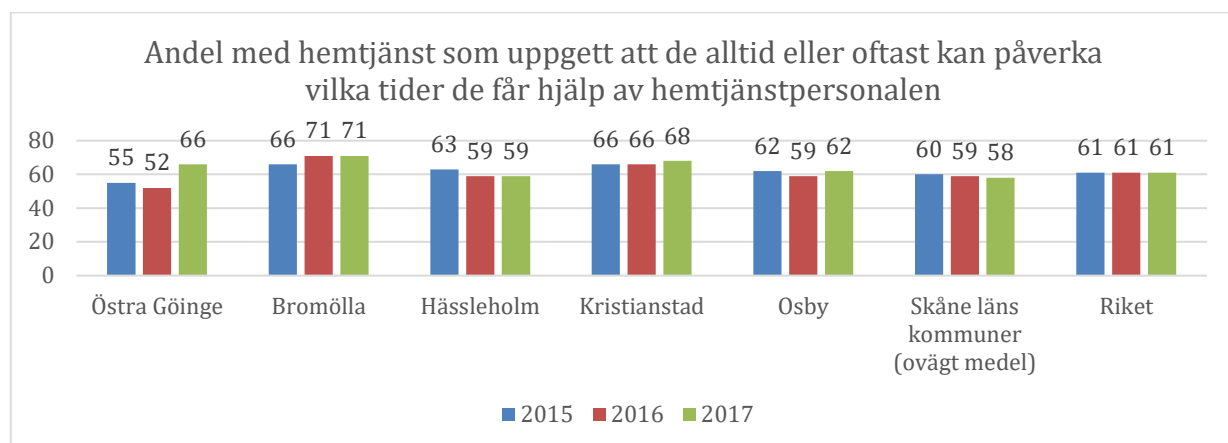

Källa: Brukarundersökningen "Vad tycker de äldre om äldreomsorgen".

När det gäller andelen som uppgett att de är mycket nöjda, d.v.s. som svarat ja på att de alltid är mycket nöjda ligger Östra Göinge på 75 procent som är detsamma som riksmedelvärdet och lite över medel för Skåne läns kommuner (74).

Det har blivit lättare att påverka när insatsen utförs

Att välja när insatsen ska utföras så erbjuds det i möjligaste mån. Här uppfattar 66 procent att de har möjlighet att påverka vid vilken tid som insatserna utförs. Det är en förbättring jämfört de två föregående åren. Det är också bättre än medelvärdet för Skånes kommuner (58) och medelvärdet för riket (61).

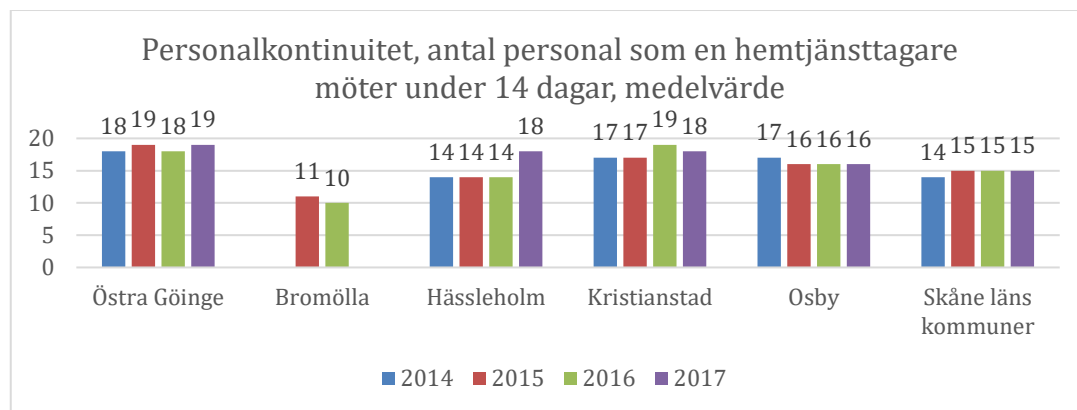

Källa: Brukarundersökningen "Vad tycker de äldre om äldreomsorgen".

Kommunen har under senaste året arbetat mycket aktivt med att tillmötesgå hemtjänstkundernas önskemål om när insatserna ska genomföras. Detta ställer stora krav på en hög grad av flexibilitet i organisationen. För att kunna tillgodose

önskemålen och samtidigt upprätthålla en effektiv hemtjänstorganisation kan konsekvensen bli att verksamheten tar in mer personal på korta pass vilket i sig leder till minskad kontinuitet, och i vissa fall ökat övertidsuttag för att kunna tillmötesgå kundernas önskemål.

Vår uppföljning visar även att kommunen har en relativt låg personalkontinuitet, dvs. den äldre får möta relativt många olika personal som utför hemtjänstuppslaget. Målet är att ha ett medelvärde på maximalt 15 avseende personkontinuitet. Som framgår av tabellen nedan klarar vi inte målet. Samtidigt som vi inte nått målet med personalkontinuitet uppvisar kunderna, som redovisats ovan, en hög nöjdhet.

Källa: Kommun och landstingsdatabasen, Kolada

Då personalkontinuiteten är låg blir det extra viktigt att genomförandeplanerna är aktuella. Genomförandeplanen är en del av den sociala dokumentationen i äldreomsorgen. Det är en överenskommelse mellan brukaren och enheten om vilket stöd brukaren ska få utifrån de insatser som beviljats av handläggaren. Tabellen nedan visar att de kan förbättras. Det finns dock en svårighet när statistiken ska tas fram från verksamhetssystemet då det finns osäkerheter i resultatet. För att fullt ut kunna lita på statistiken behöver processen från upprättande av genomförandeplan till uppföljning av densamma kvalitetssäkras.

Hälso – och sjukvård

Då sjuksköterskor, arbetsterapeuter och fysioterapeuter också gör insatser i det ordinära boendet så ökar antalet personer som hemtjänsttagaren får träffa. De är inte inräknade i tabellen om personalkontinuiteten ovan. Den kommunala hälso – och sjukvården kan sägas lägga runt 70 procent av sina insatser inom det ordinära boendet och resterande 30 procent inom det särskilda boendet. Under 2017 gjordes drygt 2500 insatser av sjuksköterskor, arbetsterapeuter och fysioterapeuter i det ordinära boendet. Några av de vanligaste insatserna är hjälpmedelsförskrivningar och provtagningar.

Många av insatserna är av förebyggande karaktär för att exempelvis minska risken för fall. Läkemedelsgenomgångar är en viktig del i det förebyggande arbetet. Att listan över en patients läkemedel är uppdaterad och korrekt är en förutsättning för att fullt ut kunna bedöma patientens tillstånd samt behandlingseffekter, risker med behandlingen och biverkningar. Det finns ett förbättringsområde som skulle behöva kvalitetssäkras då exempelvis signeringslistor för läkemedel idag görs på papper och skulle ge en ökad patientsäkerhet om dessa digitaliserades.

Den goda måltiden

Som hemtjänsttagare erbjuds dagligvaruinköp en gång per vecka där det finns möjlighet för vårdtagaren att följa med. Enklare matlagning i bostaden erbjuds också. Kommunen har dietist anställd som har egna patientärenden när behov föreligger. Hemtjänsten har därmed tillgång till handledning i sitt arbete med att förebygga fel/undernäring. När det gäller matdistributionen så tillagas och packas samtliga matlådor vid Lindgårdens kök, Broby. Lindgårdens kök ingår i kommunens måltidsenhet med tillgång till det specialiststöd som behövs för tillagning och servering av näringsriktiga och väl sammansatta måltider för målgruppen. Matlådorna levereras varma till kund. Det finns en valmöjlighet mellan två olika lunchrätter med möjlighet att lägga till dessert.

Efter en mindre kundundersökning 2017 utökades valmöjligheten även med extra råkost. Ett arbete att digitalisera lunchbeställningen har påbörjats under 2017 och den väntas vara fullt genomförd 2018 då det även kommer följas upp hur detta påverkar kundens nöjdhet. Vissa kunder avstår från sin valmöjlighet av olika skäl och får då alltid alt 1. Vad det beror på är oklart. Om beställning saknas eller kommer in för sent levereras alt 1, detta som en garanti för att man ska alltid få en måltid levererad och inte bli utan.

Det finns ett behov av att förbättra arbetet med att förebygga, upptäcka och behandla undernäring och följa upp riskerna för undernäring i ordinärt boende. Rutinen behöver bli känd och hur undernäring ska förebyggas, och behandlas. Vi har inga statistiska uppgifter där vi kan följa det arbete som görs av hemtjänstpersonalen. Det behöver säkerställas att arbetet med att upptäcka och förhindra undernäring följs enligt rutin.

Förvaltningens samlade rekommendationer

Resultatanalysen visar att hemtjänsten har:

- Nöjda kunder
- Personalen har ett gott bemötande
- Det finns en god möjlighet att välja när, var och hur olika insatser ska utföras och vem som ska utföra dem

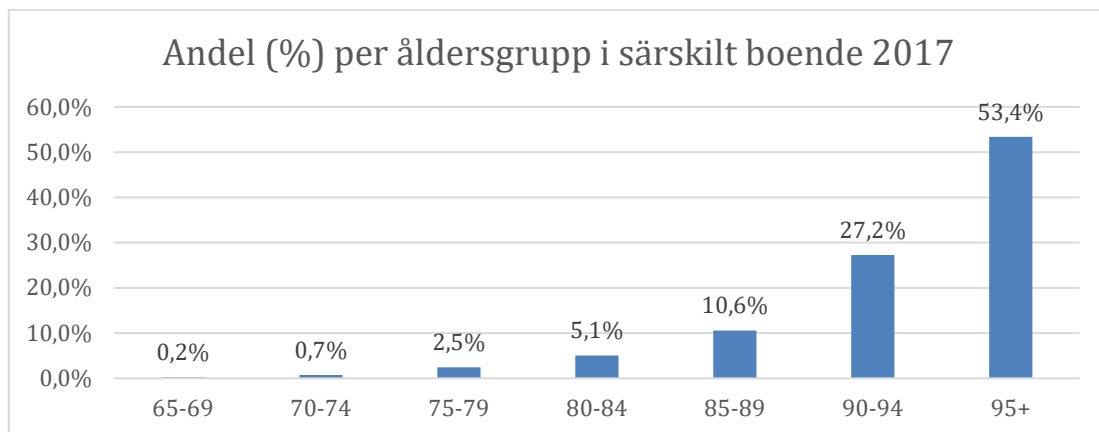
Analysen i tidigare avsnitt pekar på följande utvecklingsområde utifrån grunduppdraget:

- Behov av att analysera det ökade antalet beviljade hemtjänsttimmar.
- Bättre grundplanering för ökad personkontinuitet. Den allra viktigaste delen för att förbättra personalkontinuiteten i hemtjänsten är planeringen inför att hemtjänstinsatser ska utföras.
- Säkerställa att genomförandeplanerna är aktuella och kvalitetssäkra processen från upprättande till uppföljning
- Behov av att säkerställa hur risker för undernäring i ordinärt boende ska förebyggas, och behandlas.
- Trygghetslarm som enda beviljade insats skulle kunna ses som förebyggande och inte som en hemtjänstinsats.

Särskilt boende

De två särskilda boenden som idag drivs av kommunen är Skogsbrynet i Sibbhult och Västanvid i Knislinge. Utöver det finns det idag två externa utförare inom kommunen, Lindgården i Broby som idag drivs på entreprenad av Vardaga AB och Solglimman i Glimåkra, där kommunen köpt ca 18 platser i genomsnitt under 2017.

I tabellen nedan framgår hur stor andel av äldre i olika åldersspann som bor på särskilt boende. Tabellen visar att det är framförallt i åldersgrupperna 90-94 och 95+ andelen/åldersgrupp som bor på särskilt boende ökar.

Källa: verksamhetssystemet Treserva

Politiska prioriteringar

Under utmaningsområde åldrande i Mål och resultatplanen 2016 -2019 lyfts bland annat följande fram:

- Alla ska bemötas med respekt och ges möjlighet att bevara sin integritet

I strategin för Det goda åldrandet och i programområde för Stöd – vård och omsorg lyfts bland annat följande fram:

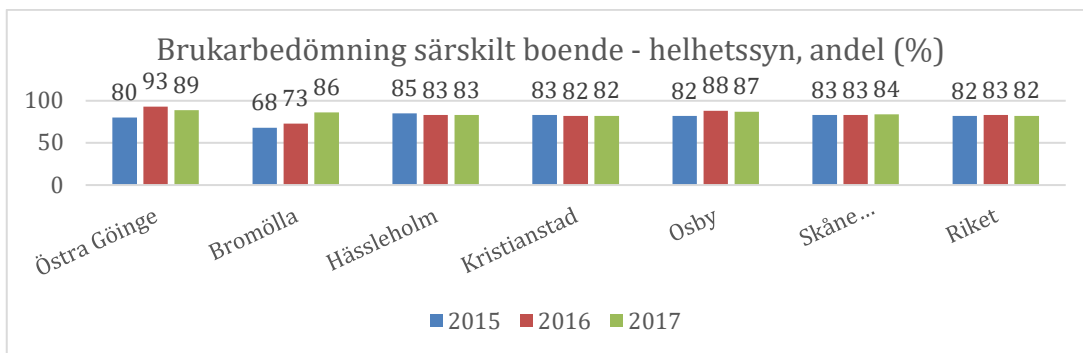
- Förvaltningen ska utgå från varje individs behov och på olika sätt stimulera den äldre till aktivitet

I måltidsstrategin lyfts följande fram:

- Verksamheten ska säkerställa att måltiderna ingår som en viktig del i folkhälsoarbetet.
- Måltiderna ska ses som en integrerad del i vård- och omsorgens måluppfyllelse
- Verksamheten ska eftersträva att uppmuntra personalen att delta i måltiden med omsorgstagaren.

Analys av Särskilt boende

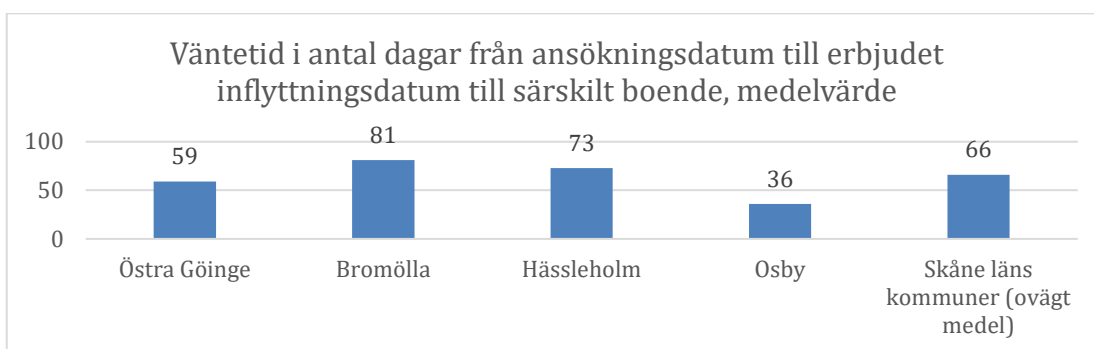
Helhetssynen för 2017 är positiv även om den är fyra procentenheter lägre jämfört med 2016. Östra Göinge ligger bättre till än jämförelsekommuner och medel för riket. Jämfört med kommunerna i Skåne ligger helhetsbedömningen på en sjunde plats och jämfört med riket på plats 32.

Källa: Brukarundersökningen "Vad tycker de äldre om äldreomsorgen".

Väntetid till särskilt boende

Väntetid i antal dagar (medelvärde) från ansökningsdatum till erbjudet inflyttningsdatum låg under 2017 på 59 dagar. Det är en ökning med sju dagar jämfört med 2016 och med elva dagar jämfört med 2015. Det finns en skillnad mellan män och kvinnor där kvinnor har sex dagars längre väntetid. Ökningen av väntetiden har inte någon förklaring annat än att det är normala variationer som kan ske mellan åren. Likaså finns det inte avseende snittet i väntetid mellan kvinnor och män någon tydlig förklaring.

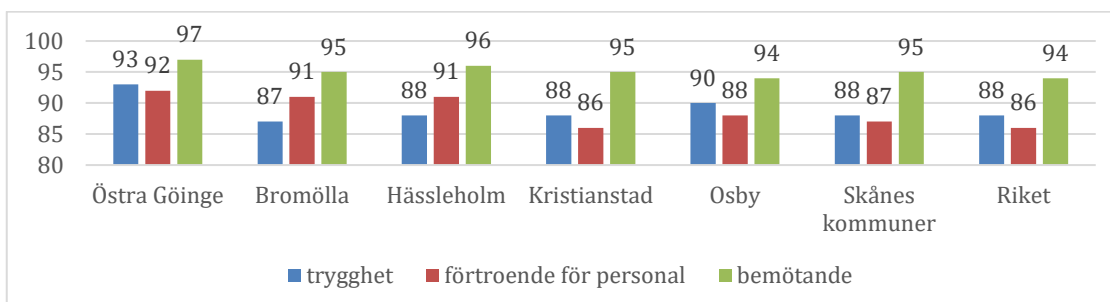

Källa: Öppna jämförelser

Av brukarundersökningen framgår även att 84 % fick plats på det äldreboendet de ville bo på själva, vilket är något lägre än såväl snittet i Skåne som i Riket. Det är framförallt individer på Lindgården som önskat annan plats.

Trygghet, förtroende och bemötande visar positiva resultat

Socialstyrelsen genomför årligen en brukarundersökning. Som framgår av tabellen nedan visar undersökningen på mycket goda resultat.

Källa: Brukarundersökningen "Vad tycker de äldre om äldreomsorgen".

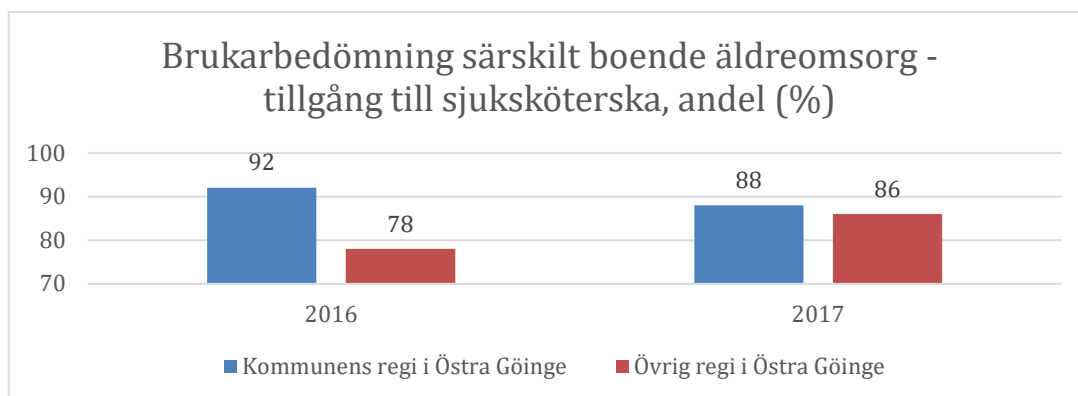

Vi kan utläsa att:

- Brukarna känner sig trygga
- Har förtroende för personalen
- Får ett gott bemötande

När det gäller trygghet finns det ingen skillnad i resultatet mellan män och kvinnor. En större andel av kvinnorna har förtroende för personalen än männen (93/88). Utav de som svarat på enkäten är 100 procent av männen mycket nöjda/nöjda med bemötandet. Här uppger 96 procent av de svarande kvinnorna att de är mycket nöjda/nöjda med bemötandet. Jämfört med kommunerna i Skåne nordost, Skåne och riket har Östra Göinge bäst resultat för alla parametrarna 2017. Jämfört med resultatet för 2016 så är det dock en liten försämring.

En förutsättning för att känna sig trygg och känna förtroende är att enkelt ha tillgång till personal. 87 procent av alla som bor på särskilt boende uppger att det är mycket eller ganska lätt att vid behov träffa en sjuksköterska. Detta är 10 procentenheter mer än för Skånes kommuner och även i jämförelse för medeltalet för rikets kommuner. Tabellen visar också att det skett en förbättring i övrig regi.

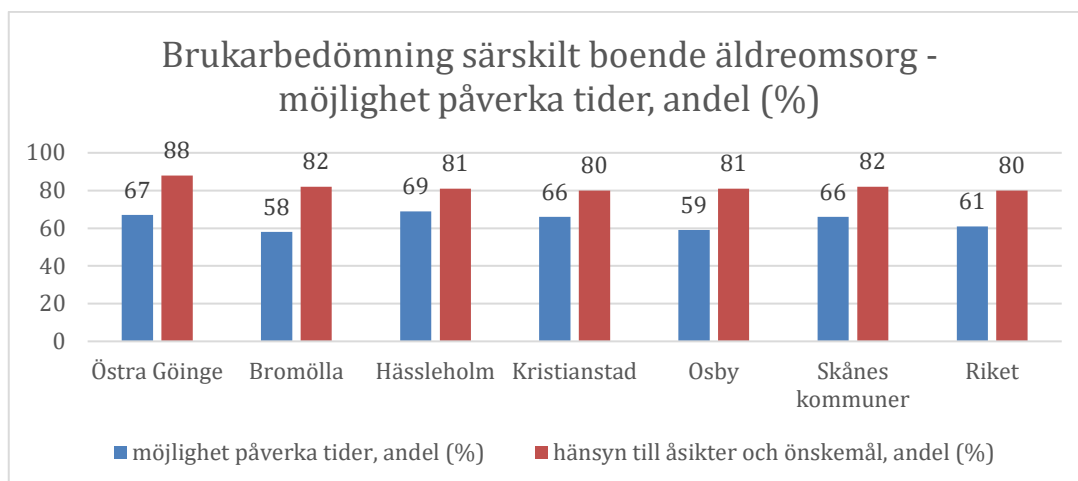

Källa: Brugarundersökningen "Vad tycker de äldre om äldreomsorgen".

Att själv få välja och att hänsyn tas till mina åsikter och önskemål

I brukarenkäten tillfrågas individen om hens möjlighet att påverka vilka tider de får hjälp av personalen och om hänsyn tas till den äldres åsikter och önskemål. Det finns en inbyggd organisatorisk utmaning att upprätthålla en hög grad av flexibilitet gällande tider för när t.ex. mat och utevistelser kan erbjudas. Detta är även något som visar sig i resultaten. Tabellen nedan visar att 67 % anser att de kan påverka tiderna, begränsad skillnad mellan könen och i princip samma resultat senaste åren. Detta kan dock jämföras med 66 % i Skånes kommuner och 61 % i rikssnittet.

När det gäller om personalen tar hänsyn till åsikter och önskemål är detta mer en fråga om förhållningssätt och bemötande. I tabellen nedan framgår att hela 88 % av respondenterna anser att sådan hänsyn tas. Detta är klart högre än i jämförelsekommunerna, samt snittet för Skåne och riket.

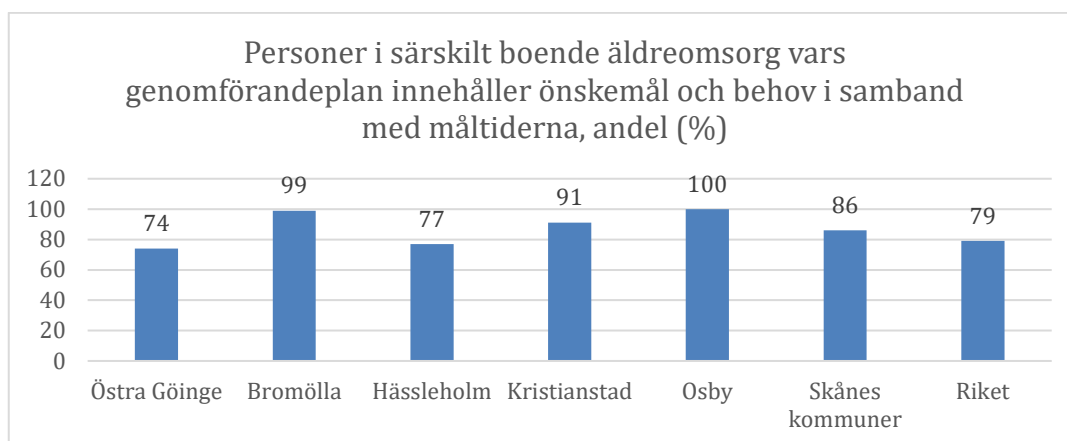

Källa: Brukarundersökningen "Vad tycker de äldre om äldreomsorgen".

Brukarundersökningen ställer ett antal frågor kopplat till boendemiljön. Här ligger svaren något över snittet i såväl Skåne som i riket, förutom på frågan om hur trivsamt det är utomhus runt boendet. Här anser 54 % att det är trivsamt jämfört med 68 % i Skåne och 66 % i riket. Särskilt negativa är boende på Lindgården där endast 48 % anser att utemiljön kring boendet är trivsamt.

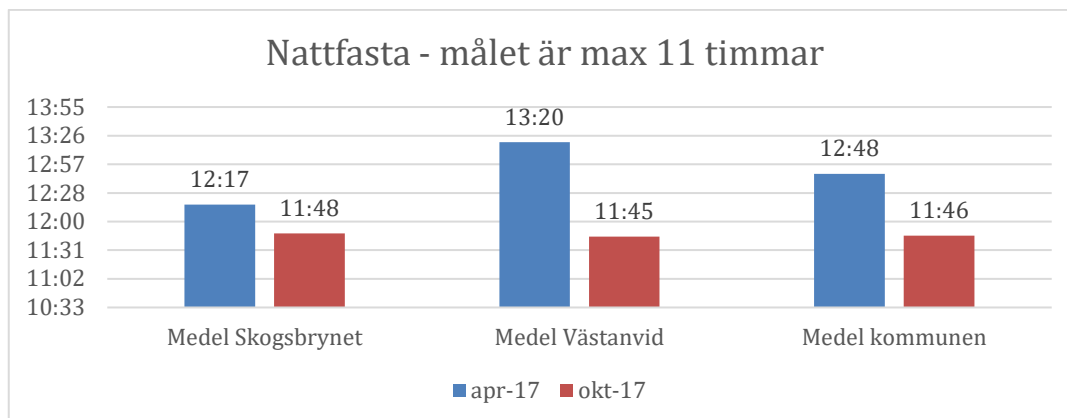
Den goda måltiden

Vikten av att vara delaktig i upprättandet av genomförandeplanen kan inte nog betonas. Det gäller också den del som handlar om de behov och önskemål individen har i samband med måltiderna. Tabellen nedan visar att var tredje persons genomförandeplan innehåller önskemål och behov i samband med måltid.

Källa: Öppna jämförelser

Enligt kommunens lokala och socialstyrelsens nationella riktlinjer bör en vårdtagares nattfasta vara max 11 timmar. För att korta nattfastan ska extra mellanmål på kvällen, under natten eller en tidig förfrukost erbjudas vårdtagare på särskilt boende.

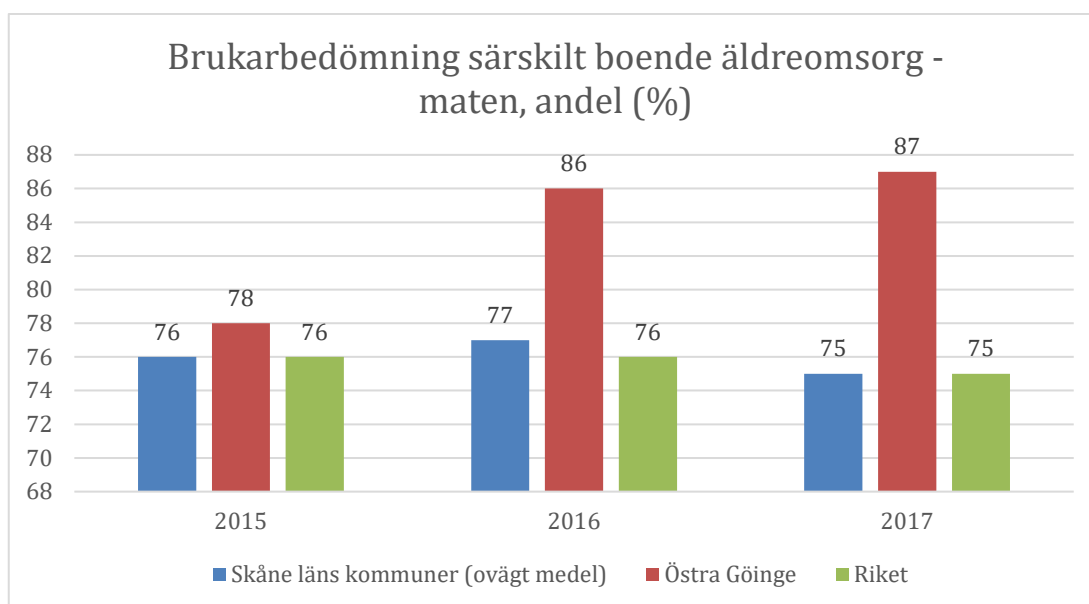
Källa: Dietistens mätningar

Den genomsnittliga nattfastan i oktober 2017 är 11 timmar och 46 minuter vilket är en förbättring på 62 minuter från mätningen i april. När vi ser på siffror för tidigare år visar det att de alltid är sämre i aprilmätningen än i oktobermätningen. Det finns idag ingen förklaring till detta.

Av de kunder som har en nattfasta över 11 h, 44 st. (70 %), har 15 st. (34 %) blivit erbjudna kvällsmål/nattmål/förfrukost, men tackat nej. Det behöver arbetas mer med erbjudandet och även med att göra individuella planer för kunderna.

På Västanvid, plan 1 har ett mellanmålsprojekt genomförts, vilket har resulterat till att nattfastan har minskat markant. Det är viktigt att varje enskild avdelning analyserar sina resultat och kartlägger de vårdtagare som har en lång nattfasta. Ett aktivt arbete ska kontinuerligt pågå för att korta tiden för vårdtagare med en lång nattfasta. Särskilt fokus bör läggas på att korta nattfastan för multisjuka äldre personer med dålig aptit eftersom de är i riskzonen för att utveckla eller redan har utvecklat undernäring.

Av tabellen nedan framgår att kunderna inom Östra Göinge kommun är mer nöjda med matens smak i jämförelse med Riket och Skåne läns kommuner.

Källa: Brukarundersökningen "Vad tycker de äldre om äldreomsorgen".

Under 2017 har måltidsenheten arbetat med att utöka samarbetet med verksamheten kring olika aktiviteter med måltiden som tema och på så sätt integrera måltiderna i verksamheten. Måltidsenheten ansvarar för planering och tillagning av lunch och kvällsmat/middag till Skogsbrynet, Västanvid och Lindgården (Vardaga). Övriga måltider (frukost, mellanmål samt tillbehör) hanteras av verksamheten. Valmöjlighet mellan två lunch- och middagsrätter finns, dessert ingår alltid till lunchen inom särskilt boende.

Tillagning av frukost, mellanmål samt tillbehör sker i avdelningsköken av vårdpersonalen. Mottagning och servering av lunch samt kvällsmat/middag också.

På frågan om den upplevda måltidsmiljön upplevs den som en trevlig stund av 78 % jämfört med rikssnittet på 69 %. Boende på Lindgården är mer negativa än övriga i kommunen och där 74 % anser att måltiderna är en trevlig stund. Intressant är att maten upplevs som mer positiv (smakar bra) än måltidssituationen (en trevlig stund).

Förvaltningens samlade rekommendationer

Resultatanalysen visar att särskilt boende har:

- Boende som uppger att de känner sig mycket trygga/ganska trygga
- Boende som känner förtroende för personalen
- Personal som ger ett gott bemötande
- Mat som upplevs smaka bra

Analysen i tidigare avsnitt pekar på följande utvecklingsområde utifrån grunduppdraget:

- Genomförandeplanerna behöver uppdateras avseende den boendes önskemål och behov vid måltid
- Utemiljön på framförallt Lindgården behöver förbättras
- Måltidssituationen behöver förbättras.